

Kasper H. Andersen, Carsten Bach-Nielsen, Mattias Sommer Bostrup og Nils Arne Pedersen (red.)

Ansgar. Nordens Apostel gennem 1200 år. Aarhus Universitetsforlag. 478 sider, 399 kroner.

Denne antologis 19 bidrag falder i to dele, først 11 kapitler om Ansgar og hans samtid efterfulgt af 8 kapitler om receptionshistorien fra middelalderen frem til i dag. Kasper H. Andersen giver en fin introduktion til Ansgar i samtidens politiske kontekst. Den primære kilde til Ansgars liv og virke er det helgenvita, som hans efterfølger, Rimbert, skrev. Som flere af bidragsyderne peger på, havde Ansgar ikke meget held med sin missionsvirksomhed, og det er i store træk kun takket være Rimberts vellykkede markedsføring af forgængerens, at Ansgar har opnået navn af "Nordens apostel".

Arkæologiske undersøgelser af Hedeby (Matthias Toplak og Volker Hilberg), Ribe (Morten Søvsø) og Birka (Sven Kalmring) kan fremvise fund med kristne symboler, men det fortæller nok mere om handel end om religion. Anderledes er det med kristne grave, der – for så vidt de kan dateres præcist – vidner om bofaste kristne allerede i det 9. århundrede. Men de kan ikke knyttes direkte til Ansgars navn.

Hos arkæologerne forsvinder Ansgar derfor mere eller mindre fra synsfeltet. Han vender tilbage stedvist i flere kapitler om religion og mission i Norden (Jakob Engberg, Jens Peter Schjødt, Lisbeth Imer, Sara Croix) og forsvinder fuldstændigt igen i Anne Pedersens i øvrigt glimrende forskningshistoriske oversigt over Jellingmonumenterne og Else Roesdahls lige så glimrende oversigt over religionsskiftet i Norden ca. 950-1100.

Der er mere sammenhæng i bogens anden del, der skrider nogenlunde kronologisk frem fra Middelalderen (Nils Arne Pedersen), tidlig moderne tid (Mattias Sommer Bostrup) og nyere tid (Carsten Bach-Nielsen). Per Ingesmann ser på Ansgar i Danmarkshistorierne fra Huitfeldt til Peter Sawyer.

Redaktionen har heldigvis undgået det ofte misforståede begreb *virkningshistorie* til fordel for *receptionshistorie*. Men der reflekteres

ikke synderligt over, hvad det indebærer. Læseren skal helt frem til bogens to sidste kapitler for at få en introduktion til relevante begreber som historiebrug og erindringssteder, nemlig i Sebastian Olden-Jørgensens bidrag om katolikkernes Ansgar og Martin Berntsons om Nathan Söderbloms Ansgar.

Udgivelsen er et vidnesbyrd om, at markedet for bøger af denne karakter er udbudsdrevet. Mange gode fonde, herunder selvfølgelig Aarhus Universitets egen velbeslåede forskningsfond har bidraget sammen med både Ribe og Haderslev Stift, så der er investeret en hel del i projektet. Der er blevet råd til stort format, stift bind, kraftigt papir og mange illustrationer i farver, så det ligner en *coffee-table-book*. Den kan dog ikke kun på grund af den betydelige egenvægt være tung læsning. Udgiverne har tydeligvis formidlende hensigter, men ikke alle bidragydere har en pen, der flyder let – og kortfattet – nok til at opfylde ambitionen. Redaktionen kunne med fordel have stillet strengere krav til bidragenes omfang, og den kunne have ryddet ud i de mange gentagelser. Til gengæld er flere af bidragene gode oversigter over *Stand der Forschung* og kunne uden kvaler indgå i undervisningskompendier på højere læreanstalter.

Bogen gør som nævnt en del for at aflive forestillingen om Ansgar som Nordens apostel. Jubilæet er, hvad man roligt kan kalde en konstruktion. Fremhævelsen af 826 som det afgørende år stammer ikke mindst fra 1000-årsfejringen i 1826 og den deraf flydende jubilæumsfejring i 1926 (Se herom især Bach-Nielsens og Olden-Jørgensens bidrag). I kraft af det, der er blevet til en erindringspolitisk inert, har man lagt op til endnu en fejring i 2026, og de mange gode penge og de mange gode viljer har i den anledning fundet hinanden, måske også før den afgørende erkendelse er indtrådt.

Det betyder, at udgivelsen slår sig selv for munden. Når nu Folkekirken og fondene spiller med, har anledningen fået lov til at overskygge anliggendet, og resultatet er en bog om Ansgar, der som en konsekvens af sine egne konklusioner selvfølgelig handler så relativt lidt om Ansgar.